

Παροχή φροντίδας επικεντρωμένη στον ασθενή

Τα τελευταία χρόνια, η φροντίδα με επίκεντρο τον ασθενή (patient centered care) καταλαμβάνει από τις πιο σημαντικές θέσεις στα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης. Το επίκεντρο των συστημάτων υγείας είναι να αυξήσει τα επίπεδα ικανοποίησης των ασθενών και να βελτιώσει την πορεία της υγείας τους. Μέχρι το 2001 το Ινστιτούτο Ιατρικής αναγνώρισε τη φροντίδα με επίκεντρο τον ασθενή ως βασικό θεμέλιο για την υψηλή ποιότητα της υγειονομικής περίθαλψης και την ασφάλεια των ασθενών. Η φροντίδα με επίκεντρο τον ασθενή δεν περιορίζεται μόνο στα συστήματα υγείας αλλά επεκτείνεται και στην ιατρική και νοσηλευτική εκπαίδευση. Πρόκειται για μια μεταστροφή από την παραδοσιακή, πατερναλιστική, καθοδηγούμενη από τον πάροχο και εστιασμένη στην ασθένεια προσέγγιση.¹

Οι προσπάθειες για την βελτίωση της παρεχόμενης φροντίδας με επίκεντρο τον ασθενή πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους ίδιους τους ασθενείς (και τις οικογένειες τους), τους κλινικούς επαγγελματίες υγείας και σε ένα ευρύτερο πλαίσιο τη λειτουργία του συστήματος υγείας. Οι ασθενείς πλέον έχουν ενεργητική συμμετοχή στη φροντίδα τους ενώ η ομάδα φροντίδας λειτουργεί πιο συντονισμένα, εκπαιδεύει τον ασθενή και την οικογένειά του και μετασχηματίζουν το ρόλο τους από εκείνους που έχει την «εξουσία» και αποφασίζουν σε εκείνους που δείχνουν ενσυναίσθηση και διάθεση συνεργασίας με τον ασθενή. Η δημιουργία επιπλέον, ηλεκτρονικού αρχείου των ασθενών και η εύκολη πρόσβαση τους στις δομές υγείας διευκολύνει την ανάπτυξη μιας ποιοτικής σχέσης ανάμεσα στον ασθενή και το σύστημα υγείας, μιας σχέσης που βασίζεται στο σεβασμό των δικαιωμάτων των ασθενών.²

Η φροντίδα έχει αρχίσει να επικεντρώνεται στον ασθενή και στο οικογενειακό του περιβάλλον και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση τα τελευταία χρόνια στα δικαιώματα που έχουν οι ασθενείς όσον αφορά στη φροντίδα του. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 10 Δεκεμβρίου του 1948, ήταν το αποτέλεσμα των συνεπειών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Με τη λήξη του πολέμου και τη δημιουργία των Ηνωμένων Εθνών, οι ηγέτες του κόσμου αποφάσισαν να συμπληρώσουν τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών που θα εγγυάτο τα δικαιώματα για όλους τους ανθρώπους παντού στον κόσμο. Το κείμενο που είχαν κατά νου, και το οποίο αργότερα αποτέλεσε την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ήρθε στην πρώτη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης το 1946. Βάσει της παραπάνω Διακήρυξης αναπτύχθηκε και η έννοια των δικαιωμάτων των ασθενών και η προώθηση της έννοιας της ίσης μεταχείρισης των ασθενών από

τους παρόχους φροντίδας υγείας. Τα χαρακτηριστικά της σημερινής εποχής περιλαμβάνουν όχι μόνο την ατομική αλλά και κοινωνική διάσταση των δικαιωμάτων των ασθενών. Για το σκοπό αυτό, το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης στις περισσότερες χώρες έχει αναπτύξει έναν χάρτη για τα δικαιώματα των ασθενών, με σκοπό την εξασφάλιση της αξιοπρέπειας του ασθενή και την παροχή ποιοτικής φροντίδας ανεξαρτήτου φύλου, κοινωνικής ή οικονομικής κατάστασης. Η ενδυνάμωση και ενεργή συμμετοχή των ασθενών στη διαδικασία της περίθαλψης μπορεί να αποφέρει πολλά και σημαντικά πλεονεκτήματα, όπως η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών υγείας, η μείωση του κόστους, η ταχύτερη ανάρρωση, η μειωμένη διάρκεια παραμονής στο νοσοκομείο και το σημαντικότερο, την εξασφάλιση της αξιοπρέπειας των ασθενών μέσω της ενημέρωσής τους σχετικά με το δικαίωμά τους να συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων.^{3,4} Η συμμετοχή των ασθενών στις αποφάσεις, είναι μια τάση που εξελίσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια λόγω του αυξανόμενου ποσοστού των ασθενών με χρόνια νοσήματα. Διαπιστώνεται ότι οι ασθενείς οι οποίοι συμμετέχουν στη διαδικασία της φροντίδας είναι περισσότερο ικανοποιημένοι και έχουν καλύτερη έκβαση. Η από κοινού λήψη θεραπευτικής απόφασης (Shared Decision Making) είναι μια συνεργατική διαδικασία, κατά την οποία παρέχονται τεκμηριωμένες πληροφορίες στους ασθενείς σχετικά με τις διαγνωστικές και θεραπευτικές επιλογές, τους πιθανούς κινδύνους και τα οφέλη του θεραπευτικού πλάνου λαμβάνοντας υπόψη τις αξίες και προτιμήσεις του ίδιου του ασθενή.⁵

Μελέτες που αφορούν στο ρόλο που έχει ο ασθενής στη διαδικασία της περίθαλψης έχουν εστιάσει κυρίως στην ανάδειξη της ανάγκης για ενημέρωση του ασθενή σχετικά με τη νόσο του αλλά και στον τρόπο με τον οποίο γίνεται η ενημέρωση ώστε να μπορεί ο ασθενής να συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία αλλά και να αισθάνεται ασφαλής σχετικά με τη διαχείριση της νόσου του.⁶ Υπάρχουν παράγοντες που επηρεάζουν τη διαδικασία της ενδυνάμωσης του ασθενή με απώτερο στόχο να τροποποιηθεί η συμπεριφορά των ασθενών και να μπορούν να αυτοδιαχειρίζονται καλύτερα την ασθένειά τους και την καθημερινότητά τους. Οι παράγοντες που έχουν εντοπιστεί είναι κυρίως κοινωνικοδημογραφικοί. Η συμμετοχή του ασθενή στην φροντίδα του γίνεται μέσα από τη διαδικασία της εκπαίδευσης, της συνεργασίας και της επικοινωνίας μεταξύ του ίδιου του ασθενή και των μελών της ομάδας φροντίδας υγείας.⁷

Όλγα Καδδά

Νοσηλεύτρια, MSc, MHSA, PhD

Ωνάσειο ΚΚ

1. Fix GM, VanDeusen Lukas C, Bolton RE, Hill JN, Mueller N, LaVela SL, Bokhour BG. Patient-centred care is a way of doing things: How healthcare employees conceptualize patient-centred care. *Health Expect* 2018;21(1):300-307. d
2. Santana MJ, Manalili K, Jolley RJ, Zelinsky S, Quan H, Lu M. How to practice person-centred care: A conceptual framework. *Health Expect* 2018;21(2):429-440.
3. Epstein RM, Street RL Jr. The values and value of patient-centered care. *Ann Fam Med* 2011;9(2):100-3.
4. ONLINE: World Health Organization: Patients' rights. Διαθέσιμο από: <http://www.who.int/genomics/public/patientrights/en/> Ημερομηνία πρόσβασης: 10/11/2018.
5. Kambhampati S, Ashvetiya T, Stone NJ, Blumenthal RS, Martin SS. Shared Decision-Making and Patient Empowerment in Preventive Cardiology. *Curr Cardiol Rep* 2016;18(5):49.
6. Kolovos P, Kaitelidou D, Sachlas A, Gouzou M, Lemonidou C, Sourtzi P. Information Giving to Patients From Nursing Staf. *Hellenic Journal of Nursing* 2013;52(2):199-214.
7. Chiauzzi E, DasMahapatra P, Cochin E, Bunce M, Khoury R, Dave P. Factors in Patient Empowerment: A Survey of an Online Patient Research Network. *Patient* 2016;9(6):511-523.